

Askerudsbergets boställen

A4-Skyltar för utsättning vid boställena.

Text från 'Askerudsberget' av Börje Stensler och John Olsson.

Siffrorna (1-36) hänvisar till boställenas belägenhet enligt
kartan över Askerudsberget.

SEFFRESTÔRP

(*Sigfridstorp, efter Per Sigfridsson*)

Beläget på gränsen mellan Askerud och Edsbjörke omkring 50 m öster om gamla landsvägen. Marken tillhör Väststugan i Edsbjörke.

Per Sigfridsson tillhörde de svältande skaror från de norra socknarna som i mitten på 1800-talet drog ner genom Fryksdalen på jakt efter det dagliga brödet. Han föddes i Vitsand 1823, var en tid smed på Torsby Bruk innan han tvingas vidare söderut och hamnade 1845 vid Björkefors Bruk, som likaså hade svåra problem. Konkursen var ett faktum 1852.

Per Sigfridsson ingick äktenskap med Maria Nilsson, född i Askerud 1824, som dotter till Askeruds 11:e indelte soldat Nils Nilsson Askelöf och dennes hustru Ingeborg Månsdotter. Familjen Sigfridsson var *inhysesjon* hos Askelöf, som från 1851 bebodde gratialistbostället *Titåsen* (4). Askelöf avled i december 1853, men de övriga tycks trots detta ha bott kvar, ty Askeruds HFL 1860 upptar både soldatänkan Ingeborg och *inhysesjonen* Sigfridsson.

Det är därför troligt att Per Sigfridsson byggde *Seffrestôr* på 1860-talet. Han blev *backstugusittare* i Edsbjörke och var sannolikt - som de flesta andra i Askerudsberget - dagsverkare på Björkefors.

Per och Maria får barnen Kajsa *1848, Nils *1851, Märta *1856 och Maria *1870.

Mor Maria avled 1884 och enda hemmavarande barnet 14-åriga Maria, fick ge sig ut i arbetslivet. Hon var en tid lillpiga på Björkefors herrgård, men begav sig till Stockholm 1896. Hon var mormor till fru Inger Edberg i Sunne. Per Sigfridsson blev ensam och flyttade till Edsbjörkesäter där han avlider 1896. Därmed upphörde Seffrestôr att vara till.

BOSTÄLL

Ligger i nordöstra hörnet av Askerudsberget och har bebotts av fjorton knektar sedan 1689, då Jöns Månsson Askelöf kom till roten.

Den siste knekten var Olof Ask, som föddes på torpet 1868. Han tjänstgjorde från 1887 till 1915. Hans far, född i Norra Såneby, hade före honom haft soldatsysslan under 32 år och flyttade vid avskedet till *Titåsen* (4).

Askeruds hemman bekostade den indelte soldaten. Inför soldatskiftet 1887 gjordes en genomgripande reparation av boställets ladugård. 1893 fanns en kostnadspost för målning av soldatbostället, då var de flesta stugorna på trakten omålade, gråa.

Förbättringar av bostället pågick tydligen jämt och ständigt. 1894 noteras bräder, spik m.m. för 104 kronor och 1899 utbetalas 50 kronor till Nils Eriksson i N. Såneby för arbete på bostället. I augusti 1907 lagade man taket.

(Askeruds soldatboställe)

Kostnad för indelte soldaten år 1885:

Soldatlega		50,00
18 lass Ved	à 3 k	54,00
1 L Fläsk, 1 L Kött		11,00
½ Tna Råg, 2 Tnr Hafra	20,00	
½ Tna Korn	<u>6,00</u>	26,00
Ploganden		<u>30,00</u>
		171,00
Rep. av lotaket		<u>4,00</u>
		175,00

/Kostnader och fördelning på hemmansdelägarna finns beskrivna i Askeruds räkenskapsbok/

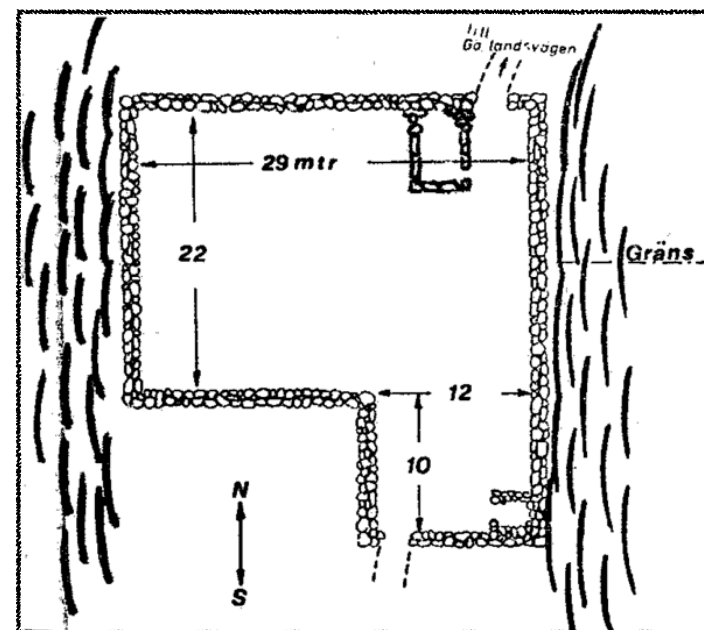
LELL-JANSTÔRP

Beläget väster om Gullringsbacken på en hylla nedanför det branta berget, där John "i Hagjâl" Olsson har sin sommarstuga. Täppan omfattar endast omkring 750 m² och är ingärdad med stenmurar. I öst-/västlig riktning upptar den hela hyllbredden.

Boplatsens ålder är svår att bestämma, men torde - liksom de andra backstugorna nedanför högplatån - kunna dateras före tiden för *gamla* landsvägens framdragning över berget, dvs. före omkring 1800.

Lell-Jan var troligen far till bröderna Per och Lars Jansson (födda 1800 resp. 1821), som bodde här på 1840/50-talen med hustrur och tillsammans tre barn. På 1860-talet fanns endast Per med hustrun Kerstin Svensdotter och deras son Olof, som beskrivs som *lytt* och sonen Lars som sägs vara *slö*. På 1870-talet ingick Olof *1835 äktenskap med Kersti Larsdotter *1836.

1890 års husförhörslängd kallar Lars Persson *idiot* och han bodde på *Fattigstugan* (12). På *Lell-Janstôr* bodde Olof Persson med hustru och barn och beskrivs *backstugusittare-sinnesrubbad*.

Något av de sista åren på 1800-talet - troligen 1898 - brann stugan ner och Lell-Jans-Olle och hustrun Kersti Larsdotter kom till fattigstugan. Oskar Andersson berättade:

— *Olle var krömpling å Kersti skull ut på tiggarrått. Inna ho gav sej iväg, hämta ho ett tråg, som ho gav gûbben å ongan. De satt sedan i sänga å skavd skover frå tråg för å försök still hongern.*

TITÅSEN

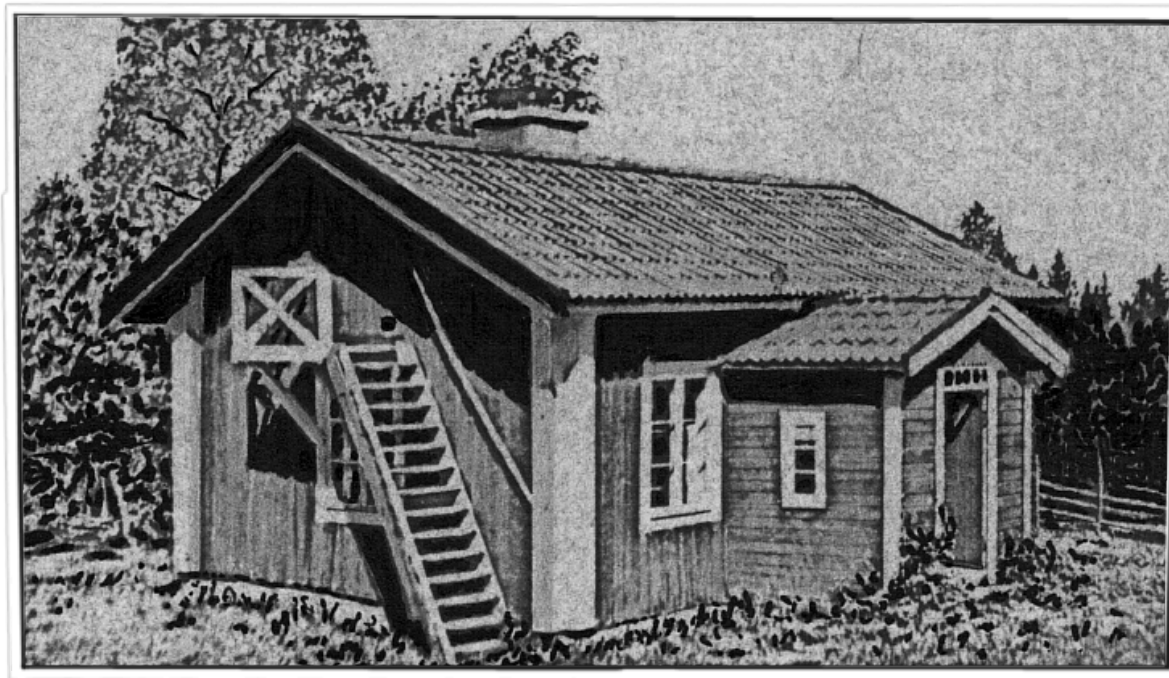
(Silja)

Torpet är beläget strax söder/öster om Gullringsbacken. Det är en av de *enkelstugor* som finns kvar i berget och den används fortfarande som semesterbostad av medlemmar i familjen Silja.

Torpet var avsett som bostad för Askeruds gratialister, d.v.s. indelta soldater som tjänat roten tills de fallit för åldersstrecket och fått *afskjed med underholl*.

Erik Nilsson Askelöf pensionerades 1789, Nils Nilsson Askelöf flyttade in 1851 och Sven Olsson Ask (Askelöf i rullorna före 1870) år 1887. Det tvångssparande som infördes 1871 tillät den sistnämnde att friköpa torpet.

Sven Ask och hans hustru Kerstin (*1836) hade åtta barn. Sonen Olof (*1868) efterträdde sin far som knekt (2). De fyra yngsta - Karolina, Anna, Emma och Oskar - bodde fortfarande hemma vid flyttningen till *Titåsen*. Karolina ingår omkring 1900 äktenskap med Gustaf Ludvig Silja från

Askeruds gratialistboställe

Järnskog. År 1910 hyste det lilla torpet åtta personer ur familjerna Ask och Silja.

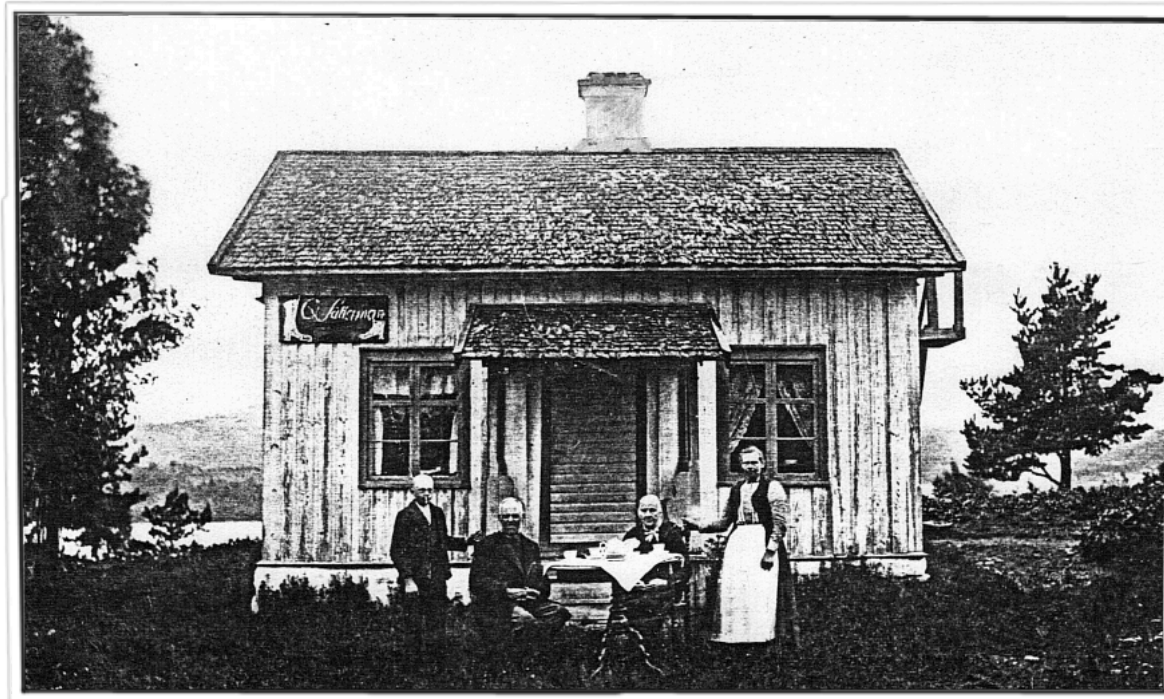
LINELUND

Olof Sättermann *1828 och avskedad knekt i Sätter, kom till Askerudsberget på 1860-talet och ingick äktenskap med änkan Karin på *Elgtorp* (7).

Han byggde sin backstuga omkring 200 m söder om Gullringsbacken. Stugan byggdes om, till och på i början av 1900-talet. Han etablerade sig som skomakare (se skylten på huset) och år 1880 omfattade hushållet även fosterdottern Maria-Kajsa Jonasdatter *1857 och lärlingen Lars Persson *1862 i Lysvik.

Lärlingen växlade år från år, Karl Olsson *Karl-Ors* från N. Borgeby har berättat om den livliga trafiken på vägen utanför - huvudstråket från/till norra Fryksdalen - speciellt på marknadsdagarna, och hur han blygt men intresserat beundrade flickorna från Ivarsbjörke, som gick förbi på vägen till konfirmationsundervisningen i Sunne kyrka.

1910 fanns där Karolina Andersson som lägenhetsägare.

Omkring 1900, före stugans om- och påbyggnad. Lagg märke till utsikten över Fryken efter skogsbranden 1898.

Olof Sättermann (skomakare), h. Karin Larsdatter, Karolina Andersson (t.h.), s. Oskar Andersson (t.v.)

Lina, som gett sitt namn åt stället, var *1857 i Brunskog och hennes son Oskar Andersson, som hade yrket skomakare, var *1888 i Arvika. Oskar avled på hösten 1975, inte långt efter det att John Olsson *bandat* Oskars minnen från barndomen på Askerudsberget.

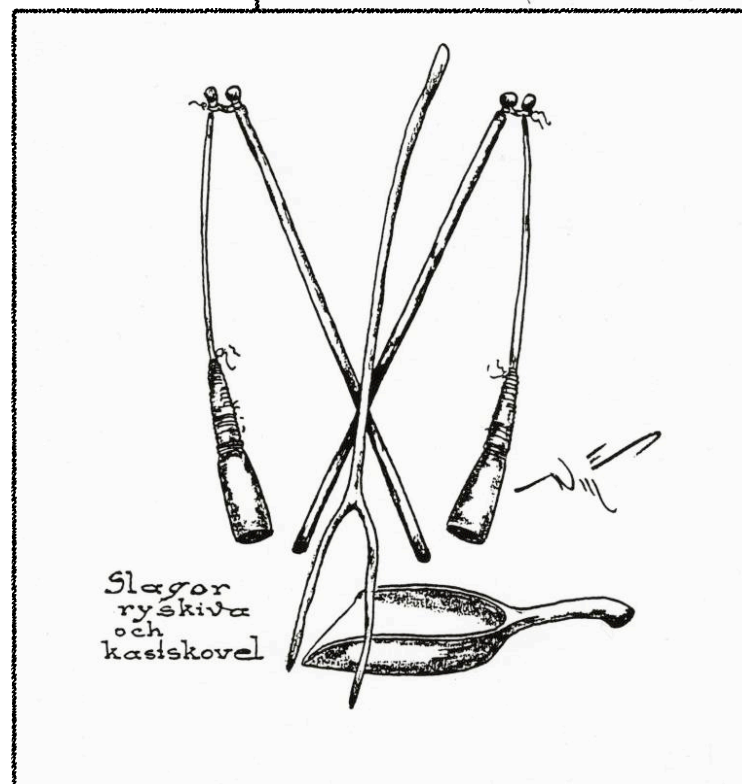
Sonen Rune avled våren 1979 och på 1980-talet levde hustrun Anna ensam på *Lineland*, t.o.m. ensam på norra delen av *berget*.

SKÔRPAS TORP

En mycket gammal boplats från tiden före den s.k. gamla landsvägens tillkomst, belägen i Askeruds bys förlängning norrut, omkring 300 meter öster om gamla landsvägen. Det var ett enrumshus på ungefär 6x5 meter.

Skôrpa - eller Skôrpa-Ola - som sist bodde här, var en backstugusittare, som var en *sjutusan till slagtröskare*. Han gick omkring på bygden och arbetade på provisionsbasis, d.v.s. lönen för mödan var en del av vad han presterade. Skötte han sig bra, kunde han räkna med förtur följande år och det låg naturligtvis i hans intresse att till varje pris hålla sig kvar hos *sina* bönder.

Det är osäkert vem Skôrpa-Ola var, med det är troligen Olof Olsson, född i Askerud 1843 och backstugusittare där från 1880-talet till omkring 1900. Denne var son till Olof Jonsson och Britta Jansdotter, backstugusittare i Askerud under 1830-1870-talen, kanske på samma plats.

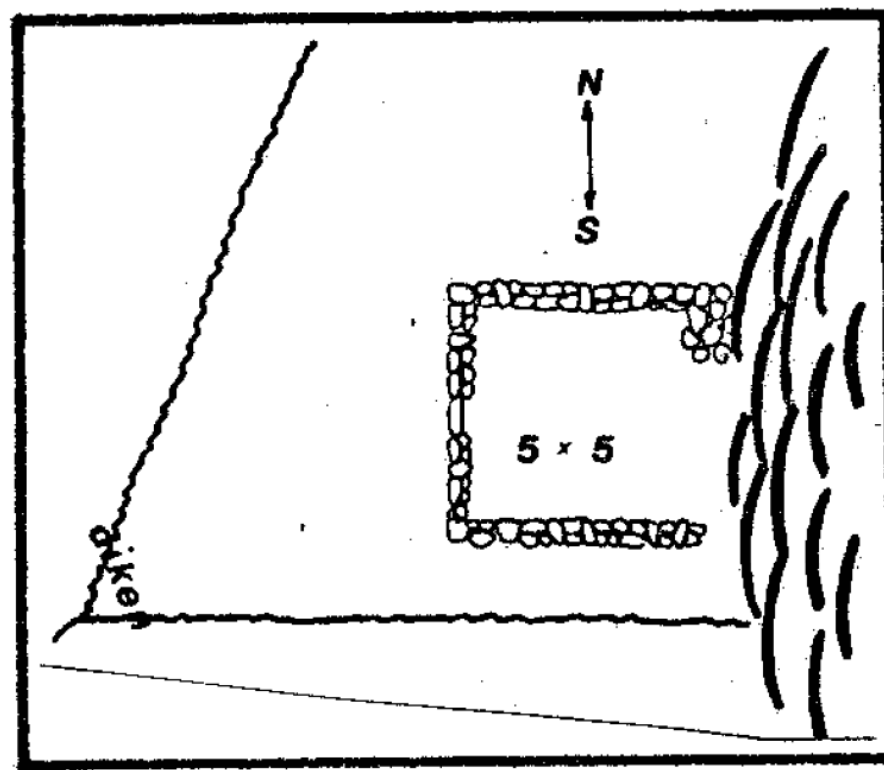

ELGTORP

Backstuga nedanför branten sydväst om *Linelund* och omkring 100 meter väster om gamla landsvägen. Platsen var bebodd före 1800.

På 1850/60-talen fanns där namngivaren Per Persson Elg *1830, hustrun Karin Larsdotter *1815 och *stjyfdoter* Maria Andersdotter *1854.

När Karin blev änka, ingick hon äktenskap med Olof Sätterman, se *Linelund* (5).

HANS-PERS

En liten *stuga* på 4x3 meter, delvis ingrävd, belägen omkring 150 meter norr om *Hagen* i Askerud. Den låg ungefär 200 meter öster om gamla landsvägen, 9 meter söder om ägaregränsen på *Hans-slätta*, som numera är helt igenvuxen.

Stugan hyste på 1830/40-talen Per Hansson *1789 med familj, som bl.a. bestod av sonen Per Persson *1831. Denne med hustru och tre döttrar bebodde denna plats in på 1870-talet och 1880 fanns där backstugusittare Per Persson som ensamstående.

Han ingick strax därefter nytt äktenskap och flyttade litet längre söderut i berget (se 14).

*Enrumshus med ingång på gaveln, eftersom taket går nästan ner till stenfoten och ibland är ingrävd i en sluttning.
(Typbild, Hans-Pers kan ha sett ut på liknande sätt).*

SKYTTEPAVILJONGEN

Tidigare Åbergs loge omkring 50 meter norr om *Åbergsstugan* (10) och 25 meter väster om gamla landsvägen. Den ligger således nära skjutbanan, som återuppstod under andra världskriget.

På paviljongen hade man fester med dans och verksamheten pågick från omkring 1900 till 1910.

Målarvärd Dahlström i Askerud tog hand om byggnaden, som senare användes vid uppförandet av den nya målarverkstaden, som blev Norra Borgeby skolrotes *mellanskola* under åren 1916 till 1921.

ÅBERGSSTÛGA

En enkelstuga vid gamla landsvägen och stigen ner till Stahalla. Tillkommen efter gamla landsvägen i början av 1800-talet.

Stugans namngivare är *lösdrifvare* Jan Åberg *1808, som flyttade in 1864 när han blev Ingmars förste småskolelärare. Familjen bestod, förutom Åberg själv, av hustrun Ingeborg Nilsdotter *1805, två söner och en dotter.

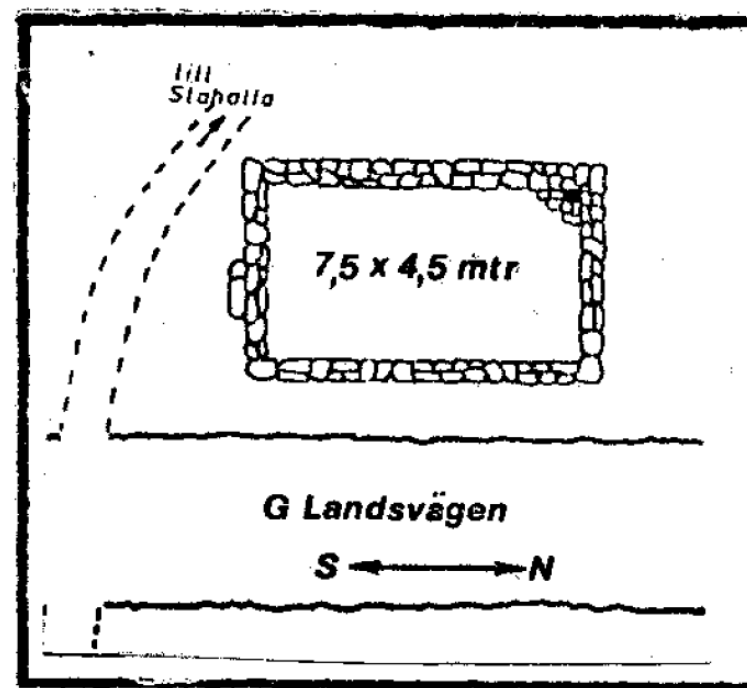
Barnen flyttade in i Askerud några år senare, när bröderna förvärvade ett par tunnland mark söder om föräldrarnas bostad (se 12).

Enligt husförhörslängden 1870 finns i Åbergs hushåll Katarina Larsdotter *1852, dotter till Lars Persson och Katrin Larsdotter. Denna familj återfanns på 1840/50-talen som backstugusittare i Askerud, möjligen Åbergs föregångare i stugan.

1880 hyste stugan fattighjonen Jan och Ingeborg Åberg samt Olof Åberg och Katarina Larsdotter. Den sistnämnda betecknas *slö*.

Om Åbergs-Ola sade Oskar Andersson, att strax före 1900:

— så lämn han allt å for te Nôrmland.

1900 och 1910 var Katarina Larsdotter ensam och kallades *fattighjon* och *idiot*.

MYRTORP

Ett 1800-talstorp beläget 50 meter öster om gamla landsvägen ungefär mitt emot Åbergsstugan.

Tillhörande tegar ligger utmed vägen och blev en tid använda som parkeringsplats för besökande till festplatsen vid *Fattigstugan* (12). Tegarna är numera delvis igenvuxna.

Stugan, en av de större i berget, var en enkelstuga på omkring 7x8 meter och ursprungligen ett undantag från *Där Ner* i Askerud.

På 1860-talet blev torpet bostad för backstugusitterskan Stina Petersdotter *1829 i Ekshärad. Hon gick vanligen under namnet *Kull-Stina* och hade fyra söner Nils Gustaf Larsson *1857, Per Nilsson *1860, Johan Olsson *1867 och Magnus Johansson *1872.

1877 flyttade Stina och sönerna Johan och Magnus till *fattigstugan*.

Maria Pe(te)rsdotter, född 1825 i Östra Emtervik och före detta piga hos lanthandlare Tjeder i Norra Borgeby, blev nästa backstugusitterska på *Myrtorp* och fanns där till in på 1890-talet, då hon utvandrade till Amerika.

Någon ytterligare bosättning på *Myrtorp* tycks inte ha förekommit.

FATTIGSTUGAN

Redan på 1700-talet är man enligt lag skyldiga att föda sina fattiga och för de mest *usliga* hålla fattigstugor, men Sunne vårdade i stället sina hjon på rotar. Vid 1800-talets början hade socknen 18 fattigrotar, vars åligganden ökade i takt med befolkningstillväxten och blev mycket betungande. Tillströmningen från norr försökte man hejda med en överenskommelse med Lysvik och Fryksände och föreslog vidare en arbetsinrättning för *Öfra Fryksdals Finnskogar*. Sunne beslutade bidra med 500 Rd Bco årligen under 3 à 4 år, men de andra socknarna var ointresserade. Sunne försökte med flera åtgärder klara att på ett anständigt sätt kläda och föda de egna fattiga utan att behöva inrätta de i lagen föreskrivna fattigstugorna.

När Jan Åberg d.y. 1866 efterträdde sin far som småskollärare, förvärvade han tillsammans med sin bror från gamle Nils Olsson i Askerud två tunnland söder om *Åbergsstugan* (10). Marken bestod av en omkring 40 meter bred remsa från gamla landsvägen ner till Stahalla, således det som omkring 1940 blev festplats. Till höger innanför grinden byggde bröderna en parstuga, där Jan från november 1897 hade en fast punkt i sin ambulerande skollärartillvaro. I december samma år flyttade lillasyster Anna-Britta in som hushållerska och 1870 kom Gustaf och etablerade sig som skomakare. Jan blev så småningom ensam ägare och sålde fastigheten till N. Borgeby fattigrote.

KÖPEBREF

Härmed uplåter och försäljer jag undertecknad till Roten nr 6 eller Norra Borgeby Fattigrote min i hemmanet Askerud belägna fastighet, bestående af tvänne tunnland jord i s.k. Askerudsberget med dertill hörande åbyggnad bestående af en stugubyggnad med tre par innafönster, en kokspis, ett vedskjul, emot en öfverenskommen och tillfullo betald köpesumma af Sjuhundra Kronor; Öfverlemnande jag härmed nämnde egendom att genast tillträdas med allt hvad dertill hörer att för sig och sina rättssinnehafvare äga och besitta samt på köparnas bekostnad söka Härads Rättens fasta, förbindande mig att tillhandahålla erforderliga åtkomsthandlingar jemte skattläggnings instrument, förbindande mig till hemul efter lag.

Askerud den 9 januari 1877

J. ÅBERG skollärare

Wittnar: Maria Persdotter m.h.p.p. } båda i
Malvina Charolina Dahlström } Askerud

De första gästerna i fattigstugan var Stina Petersdotter (11) med söner Johan och Magnus och Olof Johansson (13) med hustru Kerstin samt deras barn Maria och Johan. Antalet boende varierade från tid till annan och när stugan blev för trång skickades någon till fattighuset i Brårud.

12

JONAS-KARIS TORP

Beläget på vägen upp mot *Tröllomman*. Mor Ingeborg *Där Fram* i Askerud lät broderns, *Trädgårds-Jonas*, änka Karin Ersdotter *1796 från N. Arneby och hennes barn slå sig ner här på 1850-talet.

I husförhörslängden 1860 står hon som backstugusittare och hos henne bor barnen Karin *1821 och Erik *1833. År 1870 hyste torpet syskonen Karin, Kerstin *1836 och Olof *1832 samt modern.

Olof skaffade hustru och barn och bosatte sig på annan plats i Askerud för att 1877 flytta in på *Fattigstugan* (12) och så småningom hamna på fattighuset i Brårud.

På torpet levde de båda systrarna Karin och Kerstin Jonasdatter till omkring 1911-12, de sista åren var Kerstin ensam och kallades *husägare*. *Jonas-Kari* ansågs vara traktens skickligaste bandväverska och prov på hennes konst finns än idag i många hem.

Torpet övergick därefter i Oskar Sands ägo. Han var *1887 på N. Sånebys soldattorp vid vägskälet i Ingår som son till knekten Olof Sand och således bror till den siste indelte soldaten August Sand.

Oskars hustru Julia var *1890 i Östmark. De fick sex barn: Konrad, Dagmar, Gunhild, Erik, Göte och Ingegärd.

Familjen Sand innehade torpet fram till mitten av 1960-talet. Nuvarande ägare är Alf Griberg, som hyr ut till sommargäster.

HANS-PERS STUGA

På vägen upp till *Tröllomman*, ungefär mitt emellan *Jonas-Kari* (13) och *Tröllomman* (15), fanns en gång en liten enrumstuga, som beboddes av Nils Persson, hustru Karin, *stjyfdoter* Kerstin och dennas två söner. På 1860/70-talen levde här Kerstin, sönerna och systemn Kajsa, men i HFL 1880 står Kerstin som ensamstående backstugusitterska.

Oskar Andersson på *Linelund* berättade, att Kerstin *1824 ingick äktenskap med Per Persson

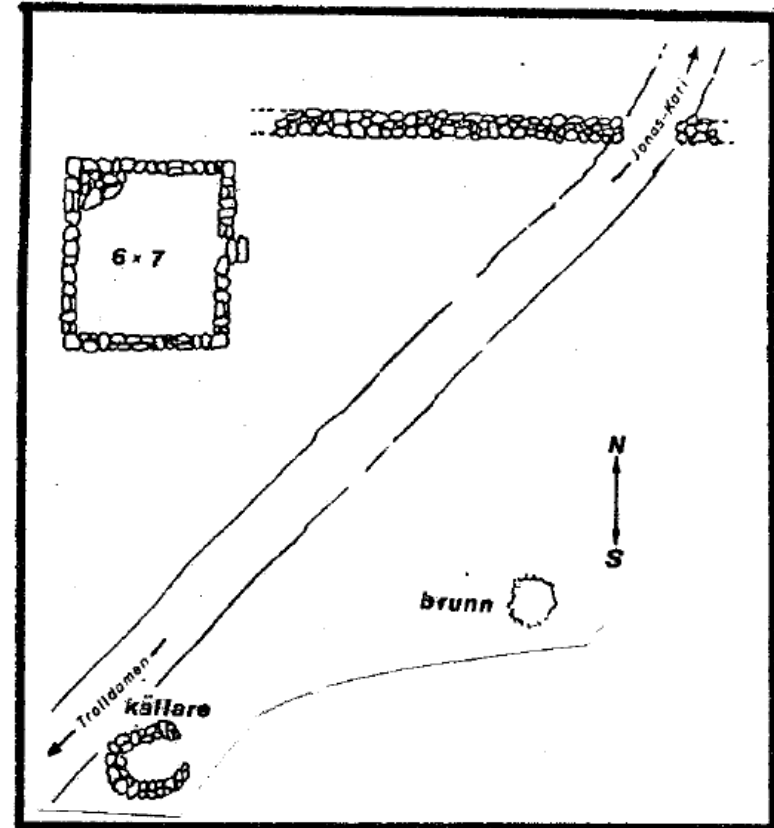
— *frå e jolkôj ovafor å nol ôm Hagen* (8) å han byggd själv e ny större stûg nol ôm *Tröllomman*.

Hans-Per var dagverkare hos Stenbäck på Björbyholm och Oskar fortsatte:

— *En dag dök han på hûvv frå hyllass rakt i backen å bröt nacken. De tog'n te fattigstûga å Björse kom mä kesta. Ve la'n i kesta som han va, mä förskinn, stövler å allt å spik igen å körd iväg.*

Det var omkring 1894-95.

1989 fanns änkan Kerstin Nilsdotter upptagen som fattighjon och blind. Hon var då 74 år. Samma år brann Askerudsberget och ett antal stugor strök med, bl.a. *Hans-Pers*.

Oskar sade:

— *Dä börj bort ve jolstälpa å i ett huj brann dä ôpp ve Tröllomman. Ol-Månsa va ôppi å satt mot-ell å feck tag i den blinn kärringa å bar'a på ryggen ner åt Askre inna stûga hennes brann ôpp.*

TRÔLLOMMAN

(Bergtorp eller Tuvtorp)

Beläget på 2½ tunnland jord på högplatån väster om vägskälet i Askerud. Namnet *Trôllomman* blir försvenskat *Trollugnarna* (ej 'Trolldomen').

Torpet beboddes tidigt 1800-tal av backstugusittare Sven Olsson *1788 i Askerud. Sonen Olof Svensson *1823 med hustru Maria, son och tre döttrar efterträdde. Därefter kom Erik Svensson. Han var född 1819 och hans hustru Maria Elofsdotter *1817 i N. Såneby. Maria var syster till Kjerstin på gården *Bråten* i N. Såneby, Friden Sundelins farmor. Erik och Maria kom närmast från Hägerud, där de varit backstugusittare i många år. Här blev emellertid, enligt Oskar Andersson: *Erik på berg storpamp i Askresberg för han hadd två krötter.*

Av allt att döma stod stugan tom under några år kring sekelskiftet. På hösten 1904 flyttade emellertid N. Borgebys siste indelte soldat Magnus Borg in på torget - han hade just då slutat sin tjänst - men på våren 1905 utvandrade han till Nordamerika. Sonen August lämnade Askerud för Amerika i januari 1907.

På 50-årskontraktet från 1860 finns en anteckning daterad i september 1906 att Göran Eriksson övertog återstående brukningstid (4 år) för 150 kronor. Enligt husförhörslängden var Göran född 1874 och son till *undantagsegare* Kajsa Henriksdotter *1844 i Råda.

*Till Erik Svens Son och Dess hustru Marja Elofs Dotter i Hägerud för-
Säljer wi under Tecknad en ägo Tractt i hemmanet askerud Det
Så kallade Berg Torpet På femtio års ti emot en Tillfullo Betalt
Kjöpe Suma Stor fem hundrade 500 Rd Rmt och när de 50
åren är framfaren Så Skall nemde ägo tractt åter gå Till
Säljarens arfvingar och Kjöpe Suman Till Kjöparens om iche
De Då Sedan genom andra öfverens Komelser Kan uppgöra, och får
nämnde Tractt tillträdas nästa 14 Marz med De lägenheter som
tillhörer hvilket ägaren får bestämma, och skall kjöparen erlægga
en årlig Skatt medh 1 Rdr Rmt och tillåtes nämnde Kjöpare
att häröfver till sin säkerhet söka den Wällofliga Härads Rättens
stadsfästelse som härmed warder försäkradt.*

Askerud den 1 Nowember 1860

*Och äfven tillåtes bete för en ko om sommaren på Säljarens
Sätterskog och vedbrand till nödiga behofver.*

Unge Nils Olofsson

Enkan Maria Olsdotter

uti Askerud

Stugan flyttades till *Där Näst* i Askerud där den blev lillstuga och lärarinnan Signe Ramströms (Andersson) bostad, när mellanskolan var i Askerud under åren 1916 till 1921.

TVÄTT-EMMA

Tomten 1⁹⁵ i Askerudsbacken vid gamla landsvägen avstyckades i maj 1922 från *Där Näst* för Emma Kristina Olsson. Tomten är 100 m² och köpeskillingen 100 kronor kontant. Edkvist på *Stöpa* i N Såneby byggde stugan på ett rum och kök åt Emma och hennes syster Elin Karolina.

De föddes på *Gärdet* i Askerud 1894 resp. 1890 men kom närmast från *Vinter-Jan* (20), där de bott sedan 1918. Efter de båda systrarnas död (omkring 1940) övergick stugan i familjen Schelins ägo.

BRÅTEN *(Franssons)*

Stuga belägen längst i söder i hemmanet Askerud (1³¹) väster om vägskälet.

Beboddes några år omkring 1880 av backstugusittaren Per Frykman *1830 och dennes hustru Maria från Lysvik. De följdes av *Olle å Maja från Gårdsjö*, således backstugusittare Olof Olsson *1843 och hustrun Maria Persdotter *1833. I början av 1900 övertog Björkefors stugan, som då blev bostad åt kusken.

Gustaf Fransson köpte stället 1917-18. Han var född i Arvika 1844 - sjätte generationen i adliga ätten von Wachenfeldt nr 1743 - var gårdsrättare hos Naucmér i Huseby i över 30 år och därefter ägare i *Sandgärdet* en tid. Hustrun Maria var född i Nederluleå 1845. De fick sju barn: Valle, Arvid, Jenny, Lydia, Anders, Olga och Ernst. Lydia bodde i stugan till sin död i början av 1960-talet.

PIPRE

Ett omkring 20 tunnland stort område i Askerudsberget, som begränsas av Askerud, Huseby, Fryken och landsvägen, tilldelas hemmanet Björserud (Björsholms herrgård) vid laga skiften i Askerudsberget omkring 1840. Femtio år senare köpte Alfred Persson på *Gärdet* i N. Borgeby detta område (Björserud 1⁶ - 9 öre 11 pgr skatt). 1906 när Gustaf Rådström var ägare, skiljdes det från *Gärdet* och tillfördes *Månsjäl*, dit det hör än idag.

Ingen nu levande har sett eller ens hört talas om någon bebyggelse i *Pipre*. I områdets nordöstra hörn har emellertid två husgrunder påträffats, varav den ena har västra änden ingrävd i sluttningen. I vinkeln mellan de båda husen finns alltså ett stort bestånd av bondrosor. Omkring 75 m söder därom, nära villan *Bergalid* som avskiljdes 1926, fanns ända in i vår tid en primitiv ladugård, som fungerade som sommarviste för *Månsjälskorna*. I patron Brogrens på Björsholm handelsjournal nämnde han 1839 sin torpare Olof Jonsson i Askerudsberget. Enligt HFL är dennes son Jan Olsson *1823 Björsholmstorpare på 1850/60-talen, sannolikt faderns efterträdare i *Pipre*. Hushållet bestod för övrigt av hustrun Lisa Olsdotter *1823 och o.ä. *stjyfdöttrarna* Maria *1848 och Kajsa Nilsson *1856.

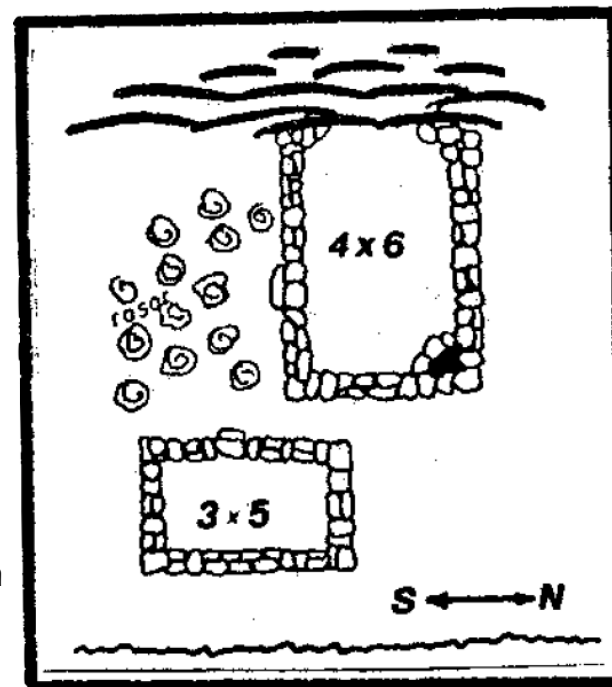
Namnet *Pipre* eller *Piperud* skulle kunna komma av *rud*, dvs 'röjning'. Inga belägg finns för det.

Ett annat uppslag är att *Pipre* kommer av 'pipare', dvs. en flöjt- eller säckpipeblåsare, vilket fanns i

varje indelt kompani under 1700-talet. Det kan tänkas att Björsholm bidrog till *Früxdahlz Compagniets* försörjning genom att hålla med en pipare.

Och då också förklara varför Björserud krävde - och fick - *Pipre* vid uppdelningen av Askerudsberget. Annars har ju strängt taget detta hemman inget i berget att göra. Krigsarkivet har inte kunnat belägga denna teori, men mycket tyder på att *Pipre* har kunnat vara ett gammal pipareboställe.

Platsen skulle då ha bebotts från slutet av 1600-talet fram till den siste torparen på 1860-talet.

LELLTÄPPA

Stugan är belägen i bergskanten ovanför *Täppa* i N. Borgeby och omnämndes 1786 i Huseby.

Nils Svensson *1833, en av Sven Skräddares söner, och hans familj övertog *Lelltäppa* omkring 1860 och bodde där fram till 1890-talet. Hans hustru Ingeborg Larsdotter var *1835 i Östmark. De fick en dotter Karolina 1866. I hushållet fanns för övrigt fader Sven, som blev nästan 100 år, faster Maria och system Maria Svensdotter *1821. Den sistnämnda bodde ensam i *Lelltäppa* som fattighjon på 1890-talet, men tillbringade sina sista år hos Lisa Nilsson på Björsbyholm mot en ersättning av 40 kronor per månad. Maja avled 1913 (92 år).

Nils Svensson gick vanligen under namnet *Frö-Nirs* och var enligt uppgift bror till *Fä-Bussa* (12) och morbror till Emma och Elin (16 o 20). En syster var mor i grannstugan (20).

När Olof Reidner flyttade in i *Täppa*, blev *Lelltäppa* hans skomakareverkstad. På 1910-talet kom änkan Kristina Halvardsson *1847 i Lysvik, från Otternäs och stod som *husägare* in på 1920-talet. Hon hade en dotter Märta Maria *1888 och dessutom *hyresgästerna* Maria Karolina Johansson med sonen Karl Vilhelm samt östmarkingen Martin Månsson. Nästa i stugan blev Martins syster Marit Månsdotter med dotter Klara, som gav sig av till USA. Marit försörjde sig på kvasttillverkning och diverse sysslor *på bygda*. Bland annat städade hon Sundholms affär. I mitten på 1920-talet fick familjen Trolin sitt hem i *Lelltäppa*, som därefter blev Grankvists (se 20) ladugård innan stugan slutligen revs.

VINTER-JAN

Ligger söder om *Lelltäppa* (19) och byggdes 1848 av *Lars Snickare*. En Huseby utgård i bergsskiftet som ägdes av Jan Olsson och 1853 såldes till Olof Ersson Ask i västra *Gärdet* i N. Borgeby.

En av *Sven Skräddares* döttrar Cajsa Svensdotter *1826 återkom 1856, efter några års bortavaro, med man och barn. Mannen Jan Eriksson *Vinter-Jan* var född 1829 och dottern Maria-Kajsa 1850.

Vinter-Jan lär ha varit en synnerligen skicklig smed, som under Tjeders tid (1852-77) bl.a. utfört smidesarbeten för lanthandelns räkning. Smedjan låg söder om bostadshuset på N. Såneby soldatboställes mark. Jan friköpte torpet (Huseby 1²²) med ½ tunnland mark i maj 1875 för 130 kronor.

1875 födde Maria-Kajsa Jansdotter en dotter, Emma Kristina. Fadern var jämngamle Nils Backman, en tid *inhysesjon* hos Vinter-Jan. Maria-Kajsa lämnade den lilla i morfars och mormors vård och försvann. Hon hade planer på Amerika och det ansågs allmänt att hon förverkligat dessa.

Vinter-Jans hustru Cajsa avled i januari 1885 och han ingick nytt äktenskap med Maria Olsdotter från S. Borgeby. Jan arbetade nu i jordbruket hos mamsell Ida Silvius på *Nolaté*. 1890 var den 15-åriga dotterdottern Emma Kristina redan i arbete som piga

och några år senare emigrerade hon. Hon besökte Ingmår i slutet av 1920-talet som Mrs Emma Morgan. Vinter-Jan avled 1915 och efterlämnade änkan Maria Olsdotter Eriksson och dottern Maria-Kajsa, som *vistas på obekant ort och ej låtit höra av sig*. 1918 sålde Maria torpet till kypare Pettersson på *Nolaté* för 1650 kronor. Den åldriga Maria togs om hand på Bergskog, där hon 9 år senare avled i en ålder av 94 år. Maria-Kajsa visade det sig senare ha ingått äktenskap med Jan Olof Ericsson Ljungberg i Söderhamn.

Kypare Petterssons hyresgäster på torpet *Vinter-Jan* blev Emma och Elin från *Gärdet* i Askerud, syskonbarn till Vinter-Jans första hustru. De bebodde således sin mors barndomshem fram till 1922, då de flyttade till en egen liten stuga i övre änden på Askerudsbacken (16).

På våren 1923 sålde kypare Pettersson det gamla Husebytorpet till sadelmakare Grankvist från Gunnarsbymon för 1325 kronor. Karl Johan Grankvist var född 1881 och hans hustru Maria Forsberg 1886. De ingick äktenskap 1904 och fick fem söner och två döttrar.

Vinter-Jans stuga stod 1979 obebodd, men ägdes fortfarande av medlemmar av familjen Grankvist.

GAMMEL-HALLAN

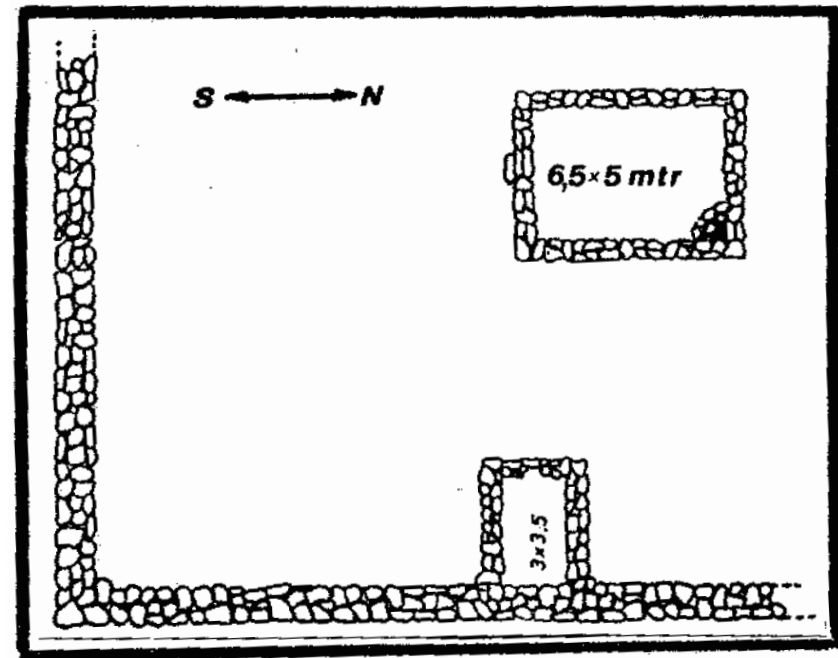
Backstuga belägen vid storberget ovanför N. Borgeby. Själva stugan hamnade i N. Såneby vid bergets delning men den lilla jordbiten norr därom, Hallslätta, i Huseby där de boende blev skrivna.

Här uppe bodde samma familj under ungefär 50 år. På 1830/50-talen Jan Ersson (1799-1860), hans hustru Kjerstin Persdotter *1805 och sönerna Nils (1837-1904) och Jan Jansson (1847-1923).

Nils Jansson ingick 1870 äktenskap med 17-åriga Maria Nilsson (1853-1918) från Ö. Emtervik. Uppe på *Gammel-Hallan* fick Nils och Maria två barn, Nils Johan (1878-1885) och Oskar Herman *1880. Nils Jansson titulerades nu skomakare.

Gammelmor Kjerstin avled och 1882 lämnade familjen sin primitiva bostad i berget och byggde sitt nya *Hallan* nere i N. Borgeby. Det berättas att Nils och Jan bar ner varenda sten och varenda stock som behövdes för nybygget.

Familjen antog namnet Hallberg på 1890-talet. Tre döttrar och två söner föddes i det nya hemmet och samtliga utvandrade till USA.

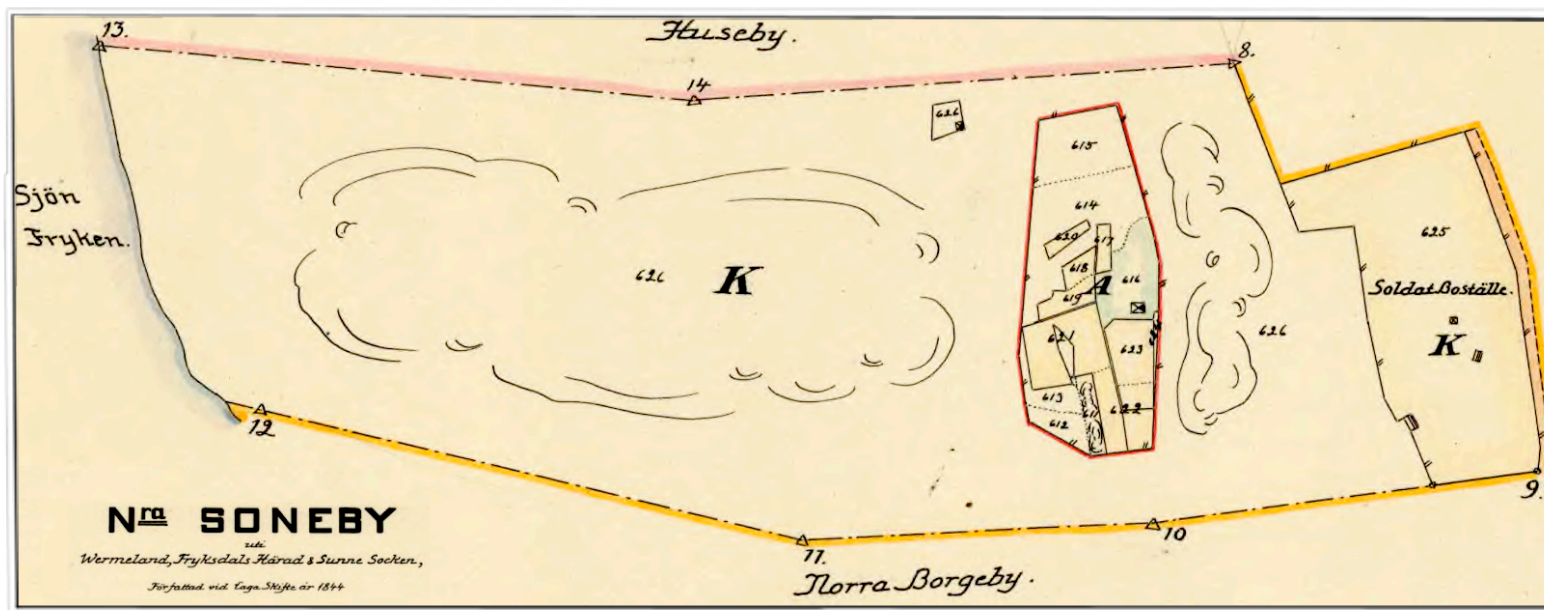
GRENTORP

En stuga på omkring 5x4 meter på ca fyra tunnland odlad mark på berget ovanför *Klamma* (gångväg ner till byn) på Norra Sånebys del i Askerudsberget. Området (1⁴⁶ på dagens kartor) är omgivet på alla sidor av soldatboställets mark och finns upptaget för första gången på 1844 års skifteskarta. Vid laga skiftet 1844 kom *Grentorp* under *Hagen*.

På torpet bodde då Anders och Per Persson från Östmark. Per Perssons son Per Persson II var *1814 i N. Såneby eller Huseby, vilket betyder att östmarkingarna bodde i bygden redan då. Per Persson II ingick äktenskap 1835 med Marit Persdotter *1809 från Ivarsbjörke, som har sonen Erik Olsson *1834.

De städslades samma år som dräng och piga i *Sandgårdet* i N. Borgeby. 1840 hade paret separerat och Per II var dräng på *Berget* i N. Såneby. 1846 ingick han nytt äktenskap med pigan i Huseby, Karin Gabriellsdotter *1816 och dotter till Gabriell Ersson i N. Arneby. I HFL står familjen som *backstuguhjon med egen plats*. Äldste sonen Per Persson III föddes i Huseby 1846, dottern Karolina och sonen Jan på Grentorp 1850 resp. 1854.

Per II friköpte sitt torp före 1860, då familjen kallas *undantagsegare* i N. Såneby hemman. Sonen Per III gifte sig med Lovisa Jansdotter *1854 och byggde 1875 eget på jord familjen köpt i Norra Borgeby.

/Ytterligare text finns i dokumentet Askerudsberget/

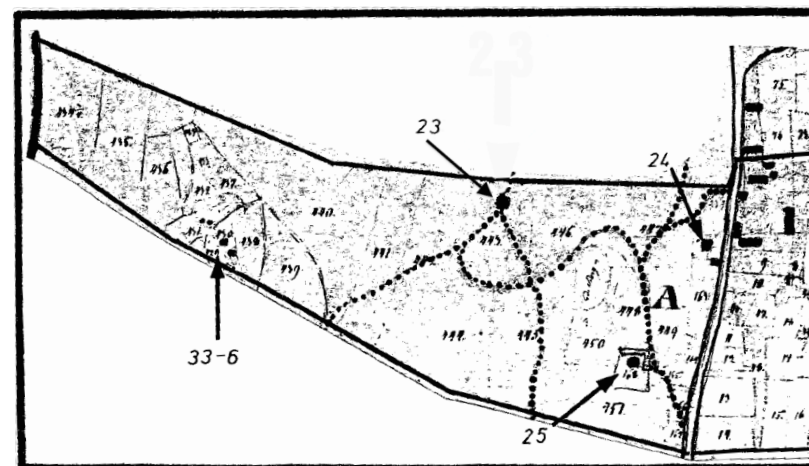
BRÅTEN

En stuga på berget rakt västerut från norra *Ingmåran*. Den byggdes 1843 av Sven Jansson *1820 och Kajsa Larsdotter *1831 från *Pettertorp* (33-36) på västsidan berget i samma hemman. På 1850-talet blev Kajsa ensam med styvsonen Johan Aug. Svensson *1853 och o.ä. dottern Maja-Kajsa *1857.

I 1870 års husförhörlängd finner man att Kajsa fått en ny äkta man, Lars Eriksson *1828. Även hennes mor, Maja Bryngelsdotter från *Pettertorp*, har flyttat in på *Bråten*.

1880 hade sonen Johan August, som då kallar sig Nordkvist, kommit hem från Västmanland med hustru Charlotta Mathilda och en son Johan August *1880. På 1890-talet var Lars och Kajsa ensamma, nu med familjenamnet Bergström.

Mamsell Ida Silvius flyttade in som *hyresgäst* omkring 1900 och bodde där till 1910. Andra hyresgäster var Hagelins i början av 1920-talet, något senare fotograf Göransson och Nordström som sålde *Näldens vammel* och Hassel. Sist på *Bråten* är Pettersson - ladugårdskarl på Björkefors - och hans familj.

Norra Borgebys del av Askerudsberget

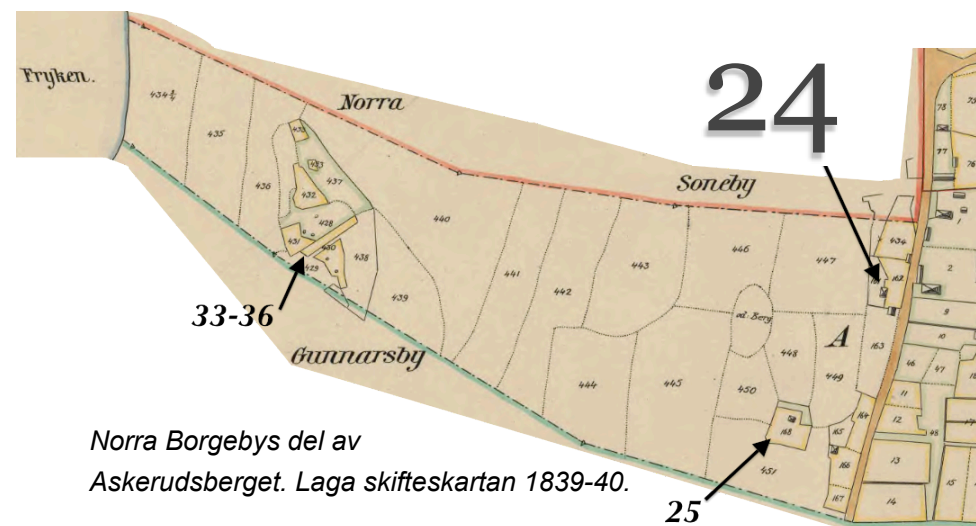
Stugan blir precis 100 år gammal, den rivs av ägaren Karl Kal-Ors Olsson vid norra *Ingmåran* 1943.

BRÄNNERITÄPPA

En stuga i bergskanten något norr och väster om det senare tillkomna *Glasskåpet*. Tillhörande jord var *de små åkerlyckorna västan landsvägen*, som förblev oskiftade 1776 och ingick i det som kallas *hemmanets skogsmark* 1821.

Detta är ett av de ställen, som vid laga skifte 1839-40 hamnade inom *Ingmårans* gränser och förvandlades av Olof Nilsson till N. Borgebys brännvinsbränneri.

Den s.k. *Västra Lyckan* kom så småningom i hans dotter och mågs ägo, senare i dottersonens (25), men vid laga delning av *Ingmåran* 1877 tilldelades åter Olof Nilsson denna mark. Stugan och visthusboden anses dock vara den tidigare ägarens, varför dessa byggnader flyttades till deras nya ägor, se *Sandtäppa*.

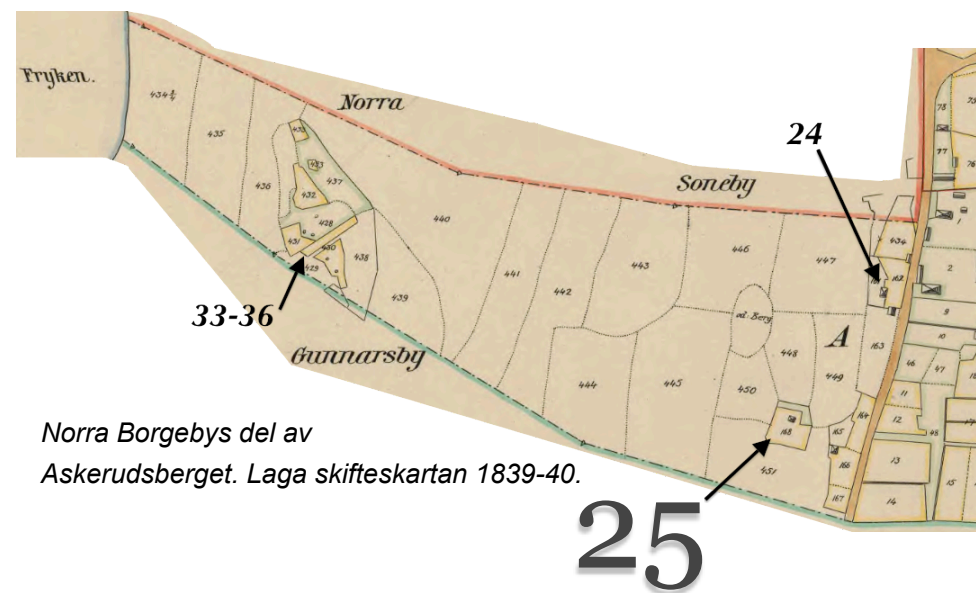
SAND-MAJAS TORP

(Sannmajabacken)

En mycket gammal boplats belägen nordväst om *Sandtäppa* i N. Borgeby. Kom vid laga skifte 1839-40 i Olof *Ingmåran* Nilssons ägo, men tycks ha varit bostad för medlemmar i den stora *Ingmåran*-släkten långt tidigare. Någon av dem var Sand-Maja.

Den enda säkra kända bosättningen är, när Olof Nilssons äldsta dotter Kerstin *1822 och hennes man Pe(tte)r Olsson från S. Borgeby flyttade in i den gamla stugan 1854. Deras äldste son Olof Pe(tte)rsson återkom från Norberg i Västmanland 1875, övertog arvedelen i *Ingmåran*, där laga delning sedan skedde 1877, se (24) och *Sandtäppa*.

Pe(tte)r och Kerstin är släkten Sandells anfäder. Sand-Majas Torp tilldelades Kerstins bror Olof Olsson. Vid torpet stod kölnan* kvar i buskarna ända in på 1950-talet.

*kölina = torkrum för till exempel malt eller lin.

ELIKTORP

(*Elleka*)

Beläget på gränsen mellan N. Borgeby och Gunnarsby knappt 200 meter väster om landsvägen. Åldern är obestämd.

Tillhörde Olof *Ingmåran* Nilsson från laga skiftet i N. Borgeby 1839-40. Vid laga delning av *Ingmåran* 1877 tilldelades sonen Olof Olsson *Eliktor*, närmare bestämt stugtomten och fyra små tegar norr därom. Merparten av torpets jord låg emellertid i Gunnarsby, varför torparfamiljen skrevs i detta hemman.

Den äldsta kända bosättningen är familjen Nils Persson, som flyttade in 1845. Han var född i Åleby hemman 1812 och hans hustru Marit Nilsson på *Nolaté* i N. Borgeby 1809. Marit var dotter till Nils Nilsson, född på *Östvännen* 1773, således sondotter till nybyggaren på *Nolaté*, Nils Jansson.

Nils och Marit fick tre barn: Kerstin *1835, Olof och Nils *1839, alla födda i N. Borgeby, möjligen på *Eliktor*, då skrivningen även kan ha skett i detta hemman. Marits far, Nils Nilsson, blev blind på äldre dar och flyttade till *Eliktor* 1850.

Omkring 1860 flyttade Nils Jonsson *1836 in som Kerstins äkta make. Om Nils berättade *Kal-Ors* att han var både skomakare och snickare och framför allt ovanligt skicklig i konsten att knuttimra, en talang som gav honom sådana inkomster att han kunde friköpa torpet. Nils och Kerstin fick: söner Johan *1862, Nils Gustaf *1865, Olof 1869; döttrarna Maria *1874 och Emma 1878. Maria minns vi som *Ellek-Mari* eller *Mari på berg*. Hon avled 1948.

Johan Larsson *1914 från östra *Gärdet* i N. Borgeby köpte stället 1949. Han planerade att ersätta den gamla torpstugan med en modern villa, men fick aldrig se det förverkligas. Han avled 1955, ungefär samtidigt som spaden sattes i marken. Hustrun Ingrid och barnen Britta och Uno fullföljde Johns planer.

MOSASTUGAN

Belägen vid västra bygatan i Gunnarsby omkring 350 meter från Herrgårdsbacken.

Mosa-Jonas Larsson, född i Malung 1842, tog med sitt gårdsnamn till våra trakter på 1870-talet. Han bodde först hos Rot-Per (29) i Gunnarsby och ingick sedan äktenskap med Anna Sofia Persdotter från *Sandtäppa* i N. Borgeby och blev backstugusittare på Moan. Efter Mosa-Jonas tragiska död flyttade Mosa-Anna till Gunnarsby som Rot-Pers (29) hushållerska och sedan till *Mosastugan*.

Under 1930-talet beboddes stugan av familjen Magnusson och på senare tid har Ingeborg, en dotter till skomakare Lindo i Gunnarsby, med familj uppfört en sommarstuga på platsen.

WENNLUNDS

Belägen vid västra byvägen i Gunnarsby drygt 100 meter norr om *Mosastugan*. Den äldsta stugan låg ungefär tio meter norr om den nuvarande.

Dit flyttade änkemannen Erik Persson in på 1880-talet och etablerade sig som skomakare. Hans hustru hette Maria Persdotter *1836 och de hade bl.a. sonen Gustaf *1882 i Gunnarsby.

I början av 1900-talet bildade Erik och Stina Persdotter familj och 1909 byggde Stinas son Johan Wennlund den nya stugan för sin familj. Den gamla stugan blev lillstuga, där de gamla bodde och blev vårdade av familjen Wennlund. Båda två blev mycket gamla, trots att livet på Askerudsberget inte behandlat dem särskilt varsamt. Erik dog 1921.

Familjen Källström övertog gården och stod 1978 som ägare.

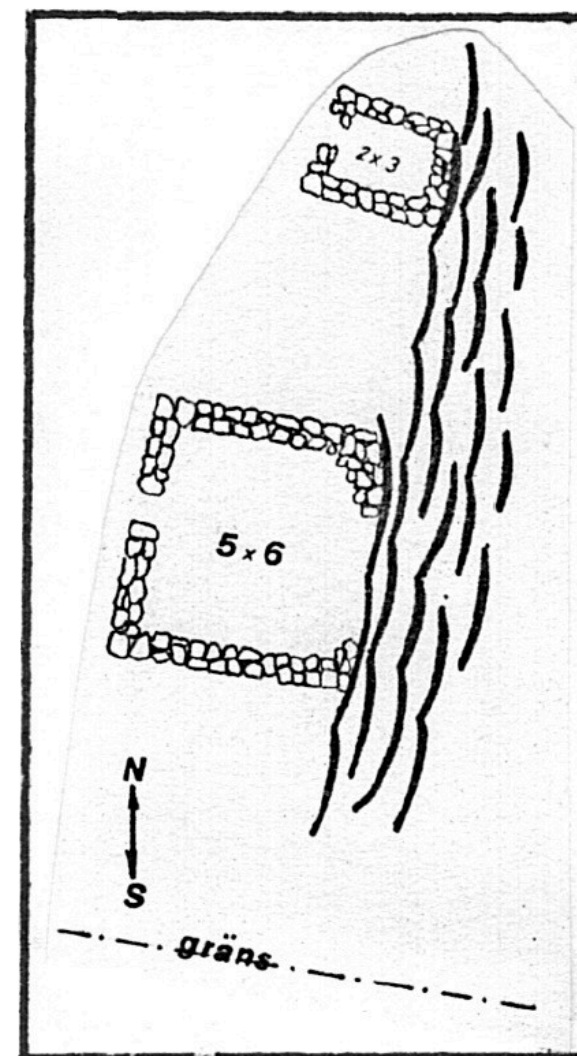
1892
Gustaf Eriksson
*1882 Gunnarsby

ROTTORP (Där Ôpp)

Enrumstuga belägen strax norr om ägogränsen Källström/Lövgren omkring 50 meter ovanför vägen till Lövgrens (30).

I Krestin Lövgrens barndom (hon föddes 1872) kallas torpet vanligen *Där Ôpp* och bebos av Rot-Per. Och Rot-Per, det var Per Eriksson *1821, som var backstugusittare här från 1840-talet till något år in på 1900-talet. Här i den lilla stugan födde hans hustru Kerstin sex söner: Per, Erik, Jan, Olof, Nils-Gustaf och Otto.

Omkring 1880 blev Rot-Per änkeman och med de fyra yngsta hemma måste han skaffa hushållerska (se 27).

BJÖRKLUNDSTORP

Ligger vid västra byvägens ände i Gunnarsby och har bebotts av samma släkt allt sedan dess tillkomst för omkring 150 år sedan.

Den gamla backstugan, nuvarande jordkällaren, byggdes någon gång mellan 1829 och 1834 av Per Jönsson från Höjen och hans hustru Britta Engelbrektsdotter från Lysvik, födda 1807 resp. 1803.

De kom närmast från N. Såneby där deras äldsta dotter föddes 1829. Sonen Erik föddes 1834, Maria *1836, Erik *1838, Cajsa *1839, Magnus *1844, Per *1847 och Britta-Maja *1849. Tre av dem dog som barn. Det gamla paret, Per och Britta, avled på 1860- resp. 1870-talet.

Erik, som ingått äktenskap 1860, lämnade trakten något år senare för att återkomma omkring 1880 (se 28).

Cajsa var piga på gästgivaregården i Gunnarsby och ingick där äktenskap med Lars Persson *1838. De fick barn och flyttade hem till torpet och när tredje barnet anlände blev stugan för trång för Cajsas bröder Magnus och Per. De antog namnet Fryklund och flyttade från Gunnarsby.

Cajsa och hennes familj tog namnet Björklund och står i HFL 1880 som *backstugusittare*. De fick sex barn: Lars Magnus *1864, August *1868,

Kristina *1872, Nils Gustaf *1876, Anna Emilia *1879 och Amanda Maria *1881.

Under 1880-talet lämnade Lars Magnus och August hemmet. Lars Magnus återkom som snickarmäster med hustru Emma och byggde år 1900 ett eget hem *Lugnet* i N. Borgeby, där han en tid även tjänstgjorde som slöjdlärare vid skolan.

Gamle Lars Björklund och sonen Nils Gustaf var båda yrkessnickare. De byggde om gammelstugan ovanpå den höga stenfoten och fick på så sätt källare under huset, en källare som finns än idag. Gammelstugan är dock numera riven. Omedelbart söder därom byggde man den nya stugan. Allt detta torde ha skett före 1900, då Nils Gustaf var *inhysesjon* i gammelstugan.

Kristina Björklund ingick äktenskap med Karl Oskar Löfgren *1880, som köpte till och friköpte omgivande jord. Oskar var huvudsakligen jägare och traktens tröskare. I den senare egenskapen var han innehavare av tröskverk och råoljemotor, en utrustning som sonen Sven varsamt skött och hållit i funktionsdugligt skick, trots att den inte använts på årtal.

Sven Oskar Löfgren *1913 var liksom fadern en passionerad jägare. Han och hans familj är ställets nuvarande ägare (1979).

DÄR NER

En enrumstuga på omkring 4x3 meter belägen 100 meter nedanför/väster om *Björklundstorp* (30).

Familjen Nils Engelbrektsson slog sig ner här omkring 1840 sedan de *förvisats* från N. Såneby. Nils var äldre bror till gammelmor Britta på *Björklundstorp*.

Nils Engelbrektsson föddes i Fryksände socken 1795 och kom via Lysvik och N. Såneby till Gunnarsby. Hans hustru Maria Jonsdotter föddes i N. Såneby 1798 och var dotter till Jonas Nilsson på *Brobacken*.

Sonen Jon flyttade till Ö. Ullerud 1848, Lars till Fryksta 1849 och Nils var *rotehjon*. Sonen Nils var 1860 familjens huvudman i backstugan, 1870 fanns där bara hans gamla föräldrar Nils och Maria och något år senare var gamle Nils Engelbrektsson ensam.

Omkring 1880 frös han ihjäl i en veckolång snöstorm, som begravde hans lilla stuga. Det berättas vidare att grannen grävde fram honom och bar honom upp till landsvägen vid Herrgårdsbacken där släde väntade.

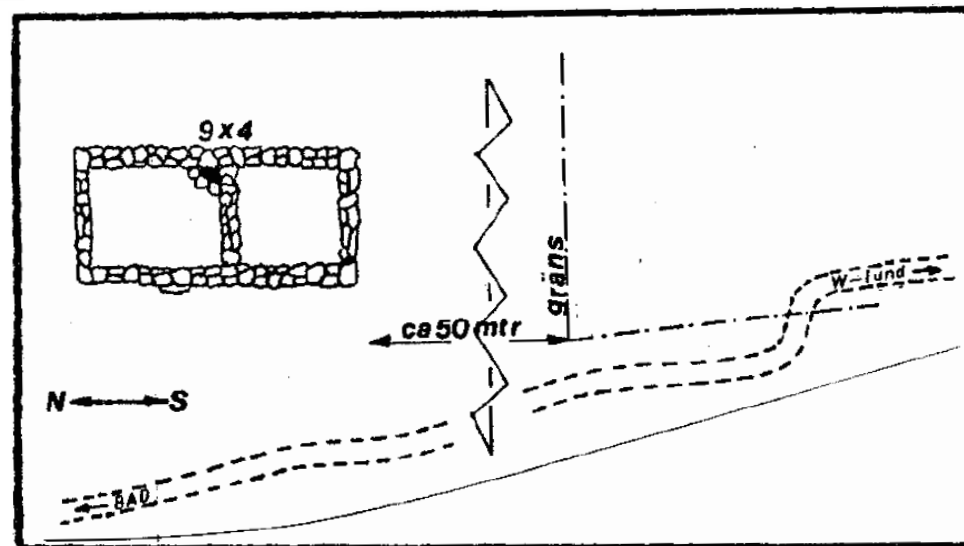
Platsen är idag helt igenbuskad, men den höga stenfoten står kvar bland buskarna.

FISKARTORPET (?)

I *Lars-Jânshaget* ovanför norra änden av *Jolstälpa* finns en ovanligt stor husgrund.

Det har berättats att ett ställe kallat *Feskertôrp* låg någonstans vid sjön i Gunnarsby. Det kan tänkas att den funna grunden är rester av detta. Läget några tiotal meter från Fryken förefaller ju lämpligt för fiskare. Man frågar sig då, var yrkesfiskare på självhushållningens tid fick avsättning för sina fångster. Gunnarsby gästgiveri och Herrgården ligger väl nära till hands. Har vi hittat Gunnarsby fiskartorp?

Gunnarsbys odlade jord sträckte sig en gång ända in hit bakom berget, varför man kan tänka sig en mindre bondgård, men någon sådan finns inte på befintliga kartor. Vid laga skifte 1828-29 kom denna jord under Lars-Jânsegendomen (nu Ivan Nilsson). 1846 övertog Jan Persson från N. Borgeby ett torp under denna egendom och något annat än ovannämnda har inte stått att finna.

Jan Persson föddes 1808 i N. Borgeby och hans hustru Britta Maria Tisselblad 1804 i Segerstad. Hon var piga i Östanbjörke där hon fick dottern Maria Olsdotter 1825. I äktenskapet med Jan föddes Per 1834, Olof *1837, Cajsa *1839, Magnus *1845 och Jan *1848. Den sistnämnde i Gunnarsby, de övriga i N. Borgeby. Modern avled 1849.

PETTERTORP

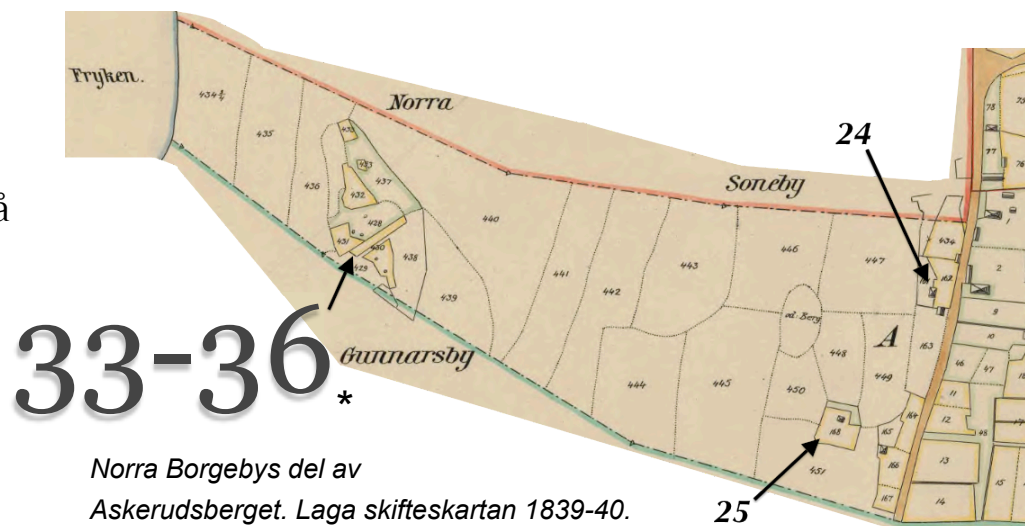
Ligger strax norr om *Björklundstorp* (30) på de marker som tilldelades N. Borgeby hemman vid laga skifte 1839-40. På kartan finns tiotalet småtegar och fyra byggnader markerade. Huruvida alla var bostadshus är oklart, men allt tyder på att platsen en gång beboddes av mer än en familj. Två husgrunder har hittats i den granskog som nu fått övertaget. Området ägdes av Olof Nilsson, storbonden vid *Ingmåran*.

Det bör rimligtvis ha levat någon Petter i Pettertorp, antingen skriven i N. Borgeby eller Gunnarsby. En genomgång av husförhörlängderna har resulterat i en enda, nämligen Peter Pettersson *1807, *döf/backstugusittare* från 1830- till 1860-talet. I hushållet fanns för övrigt dottern Kajsa *1832 och hennes två o.ä. söner Per och Jan.

Kajsa Larsdotter *1831, som 1843 slog sig ner på *Bråten* (23), kom från Pettertorp, där hennes mor Maja Bryngelsdotter *1799 fanns kvar in på 1860-talet.

Sven Lövgren berättade att hans mor berättat om *Pettertorps* sista bofaste *Grengubben*, vars identitet emellertid inte har kunnat avslöjas.

1877 verkställdes laga hemmansklyvning av det halva mantal som utgör *Ingmåran*. Därvid tilldelades Olof Olsson omkring två tredjedelar av *Pettertorp* och systemen Carolina resten. Skifteshandlingarna ger inget besked om någon bostad i området, vilket tyder på att boendet i *Pettertorp* hade upphört.

Norra Borgebys del av
Askerudsberget. Laga skifteskartan 1839-40.

*4 nummer pga 4 byggnader

KÛJA

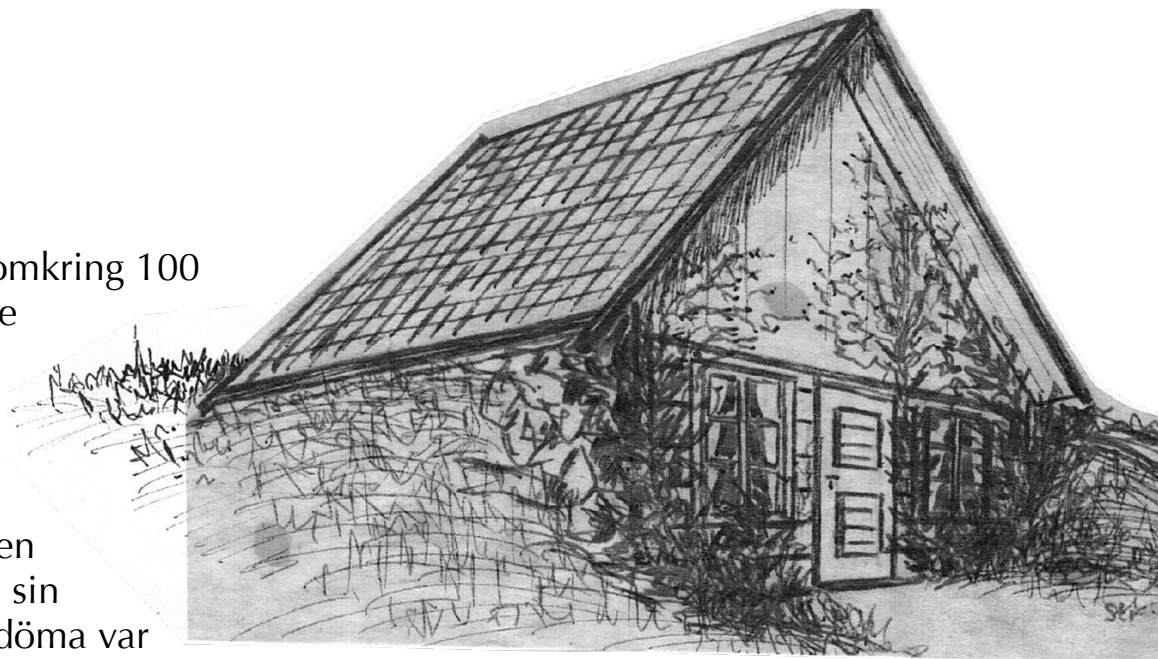
I Huseby hemman, på Moan i en dunge omkring 100 meter nordost *Lars-Petter*, finns fortfarande resterna av *Kûja*, som beboddes fram till omkring 1930.

Vid laga skifte 1849 var Sven Jonsson torpare på Husebymon, 1868 var hans son Lars Svensson undantagsägare, 1871 var en yngre son Sven Svensson *inhysesshjon* hos sin äldre bror, troligen i *Kûja*, som av allt att döma var gårdens gammelstuga.

Sven Svensson, född på Husebymon 1844, var dräng på Björsbyholms herrgård på 1860-talet och ingick där äktenskap med jämngamla pigan Kajsa Nilsson, kommen från trakterna kring Hällsjön. De fick sju barn Sven August *1865, Nils Johan *1867, Mathilda *1869, Emma Kristina *1872, Emil *1877, Olof Vilhelm *1880 och Elin Maria *1883, de fyra yngsta födda i *Kûja*. Mathilda flyttade till Stockholm, Elin till Göteborg och en släktgren finns i Malmö.

Enligt husförhörslängden 1890 var Sven återigen *dräng* med hustru och de tre yngsta barnen hemma i *Kûja*. År 1900 var alla barnen utflugna och Sven och Kajsa hade antagit familjenamnet Holmqvist.

År 1904 rustades *Kûja* och bl.a. installerades en kok-

Kûja, tecknad efter närmaste grannens Emma när Lars-Petter beskriver. Emma har kontrollerat och godkänt teckningen. Rikligt med blommor och grönt kring stugan.

spis i den öppna hällen, där tidigare öppen eld varit bostadens enda energikälla för både värme och matlagning. För övrigt får den det utseende som bilden ovan visar. Kort därefter avled Sven.

Fattighjonet *Kajsa i Kûja* var synnerligen populär bland ungdomen och till *Kûja* gick man och dansade på lördagarna. Inför Kajsas 80-årsdag 1924 smög sig ett gäng ungdomar dit och målade och tapetserade i hennes frånvaro.

Sista tiden på Moan sov Kajsa hos grannarna Ram och hade *Kûja* som daghem. Hon avled 1934 hos dottern i Göteborg.

37

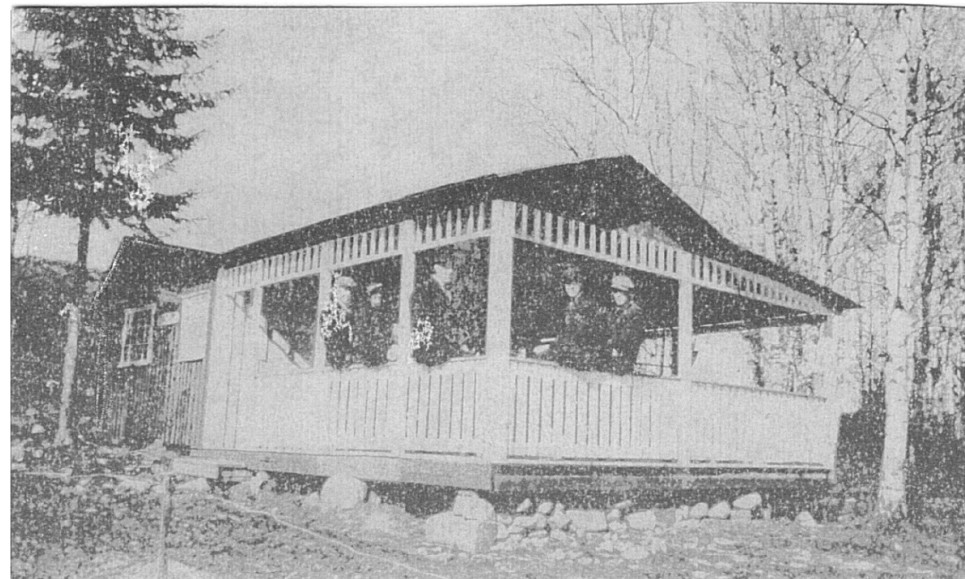
NÖJESBERGET - DANS

Askerudsberget har i långa tider varit allmogens nöjestempel. Det berättas att i mitten av 1800-talet tråddes dansen under ljusa sommarnätter uppe vid *Grentorp* (22). När familjen Hallberg lämnade stugan på 1880-talet fortsatte traditionen vid *Gammel-Hallan* (21).

Vid dessa danskvällar dök den första moderna velocipeden upp i Ingmår. Det var ett par Sunnepojkar som kom för att imponera på flickorna. De parkerade nere vid landsvägen till stor glädje för småpojarna, som tog tillfället i akt att lära sig åka cykel. En av dem var *Karl-Ors*.

I början av 1900-talet var nöjeslivet förlagt till *Skyttepaviljongen* (9). När den revs omkring 1910 iordningställdes en dansbana nedanför Gullrings-backen väster om vägen, där man roade sig under 1910-talet.

På 20-talet flyttade man till andra änden av berget, väster om vägen till *Elleka* (26). Här var syskonen Hägg (Häck) zigenarorkester med unga fröken Hägg som vokalist, det stora dragplåstret under flera år.

Serveringen vid Tröllomman, efter avslutad utbyggnad i april 1934. I bildens vänstra kant skimtar bergkrönet, där forngraven och utsiktstornet var belägna - utanför bild.

På 1930-talet var festplatsen åter förlagd till Askerud, först vid vägen upp till *Tröllomman* (15) och sedan vid *Fattigstugan* (12), där den stannade för gott. Arrangörer var SLU och sedan Ingmårs IK bildats, även denna.